

Modeling the Relationship between Early Maladaptive Schemas, Personality Traits and Suicidal Tendency with Mediating roles of Self-Efficacy and Meaning of Life in Teenagers of Gachsaran City

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Zohreh Moradian¹

Armin Mahmoudi^{2*}

Ali Taghvaeinia³

How to cite this article

Zohreh Moradian, Armin Mahmoudi, Ali Taghvaeinia, Modeling the Relationship between Early Maladaptive Schemas, Personality Traits and Suicidal Tendency with Mediating roles of Self-Efficacy and Meaning of Life in Teenagers of Gachsaran City, *Islamic Life Style*. 2023; 7:317-328.

1. Ph.D. Student of General Psychology, Department of Psychology, Yasuj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Yasuj branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran (Corresponding Author).

3. Associate Professor, Department of Psychology, Yasuj University, Yasuj, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: dehlidena@yahoo.com

Article History

Received: 2023/05/05

Accepted: 2023/07/08

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this research was to model the relationship between suicidal tendencies based on primary maladaptive schemas and personality traits with the mediating role of self-efficacy and meaning of life in Gachsaran teenagers.

Materials and methods: The research method was correlational. The statistical population of the research was made up of all the teenagers of Gachsaran city in the academic year of 1400-1401, in the number of 10300 people, and 380 people were selected as a sample by multi-stage cluster sampling. The research tools were suicide tendency questionnaire (Mehrabani, 2019), primary maladaptive schemas questionnaire (Yang, 1998), neo personality characteristics questionnaire (Costa and McCree, 1985), self-efficacy questionnaire (Sherer et al., 1982) and meaning of life questionnaire (Steger, 2010). Data analysis was done using Pearson's correlation coefficient and structural equation modeling.

Findings: The findings showed that there is a significant relationship between primary maladaptive schemas and personality traits with suicidal tendencies ($p < 0.05$), but there is no direct and meaningful relationship between some primary maladaptive schemas and personality traits with self-efficacy and the meaning of life ($p < 0.05$). Also, the indirect paths of early maladaptive schemas and personality traits with suicidal tendencies with the mediating role of self-efficacy and meaning of life were significant ($p < 0.05$).

Conclusion: Based on the results of this research, the proposed model has a suitable fit. The results of this study can be consolidated and expanded using longitudinal, comparative and experimental researches.

Keywords: Suicidal Tendencies, Primary Maladaptive Schemas, Personality Traits, Self-Efficacy, Meaning of Life

مدل‌سازی ارتباط بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ویژگی‌های شخصیتی و گرایش به خودکشی با نقش‌های واسطه‌ای خودکارآمدی و معنای زندگی در نوجوانان شهرستان گچساران

زهره مرادیان^۱

دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران.

آرمین محمودی^{۲*}

استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران (نویسنده مسئول).

علی تقوایی نیا^۳

دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، مدل‌سازی ارتباط بین گرایش به خودکشی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با نقش میانجی خودکارآمدی و معنای زندگی در نوجوانان شهرستان گچساران بود.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را همه نوجوانان شهرستان گچساران در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به تعداد ۱۰۳۰۰ نفر تشکیل دادند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش عبارت بودند از پرسشنامه گرایش به خودکشی (مهرابی، ۱۳۸۹)، پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه (یانگ، ۱۹۹۸)، پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو (کاستا و مک‌کری، ۱۹۸۵)، پرسشنامه خودکارآمدی (شرر و همکاران، ۱۹۸۲) و پرسشنامه معنای زندگی (استگر، ۲۰۱۰). تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با گرایش به خودکشی رابطه معنادار وجود دارد ($p < 0.05$) اما بین برخی از طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی و معنای زندگی رابطه مستقیم و معنادار وجود ندارد ($p < 0.05$). همچنین، مسیرهای غیرمستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با گرایش به خودکشی با نقش میانجی‌گری خودکارآمدی و معنای زندگی معنادار شدند ($p < 0.05$).

نتیجه‌گیری: براساس نتایج این پژوهش، الگوی پیشنهادی از برازش مناسب برخوردار است. نتایج این مطالعه می‌تواند با استفاده از پژوهش‌های طولی، علی‌مقایسه‌ای و تجربی تحکیم و گسترش یابد.

1. suicid tendency
2. early maladaptive schemas

واژگان کلیدی: گرایش به خودکشی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ویژگی‌های شخصیتی، خودکارآمدی، معنای زندگی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۷

*نویسنده مسئول dehlidena@yahoo.com

مقدمه

نوجوانی به عنوان یک دوره آسیب‌پذیری نسبت به مشکلات مربوط به سلامت روان شناخته شده است. یکی از آسیب‌های روانی که نوجوانان با آن دست به‌گریبان هستند، گرایش به خودکشی^۱ است (۱) و حائلی است که به وقوع هرگونه اندیشه خودتخریبی دلالت دارد. این افکار، طیفی از اندیشه‌های مبهم را در مورد خاتمه دادن به زندگی تا خودکشی کامل دربر می‌گیرند (۲). خودکشی، عملی عمدی است که باعث مرگ فرد می‌شود. این پدیده پیچیده بوده و می‌تواند علل گوناگون و گسترده داشته باشد. ناامیدی، اختلالات روانی (نظیر افسردگی، اختلال دوقطبی، اسکیزوفرنی، اختلال طیف اوتیسم)، اختلالات فیزیکی (مانند سندرم خستگی مزمن)، شکست عشقی، اعتیاد به الکل، سوء مصرف مواد یا دارو، می‌توانند به خودکشی ربط داشته باشند و ثابت شده که این عوامل فرد را بیشتر در معرض خودکشی قرار می‌دهد (۳). اغلب، عوامل استرس‌زا مانند مشکلات مالی، مشکلات اقتصادی، مشکلات تحصیلی یا مشکلات ارتباط بین فردی (مانند طلاق والدین یا قطع رابطه با نزدیکان)، آزار دیگران یا قلدری نیز ممکن است در این میان نقش داشته باشند (۴).

افکار خودکشی می‌تواند اقدام به خودکشی را پیش‌بینی کند، بنابراین برای پیشگیری اولیه از خودکشی ضروری است که مطالعات عمیق‌تری روی همبسته‌های افکار خودکشی انجام شود (۵). در این راستا، ازجمله عوامل مؤثر بر گرایش به خودکشی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۲ است (۶). طرحواره‌های ناسازگار اولیه الگوها یا درون‌مایه‌های عمیق و فراگیری هستند که در دوران کودکی یا نوجوانی شکل گرفته، در دوران بزرگسالی تداوم یافته، به رابطه فرد با خود و دیگران مربوط می‌شود و به شدت ناکارآمدند. در شکل‌گیری طرحواره‌ها، خلق و خوی ذاتی با تجارب ارتباطی غیرانطباقی اولیه، تعامل می‌کنند و به‌طور خاص‌تر، این طرحواره‌ها در صورتی به طرحواره‌های ناسازگار اولیه تبدیل می‌شود که نیازهای روان‌شناختی و جهانی فرد برآورده نشود (۷). به نظر می‌رسد طرحواره‌های ناسازگار اولیه یک عامل آسیب‌پذیر کلی به اختلال روانی است و با دامنه وسیعی از اختلالات روانپزشکی رابطه دارد. فلینگ^۳ و همکاران (۸) طی مطالعه خود نشان دادند طرحواره‌های ناسازگار اولیه ارتباط مستقیم با گرایش به خودکشی دارند.

از طرفی، گرایش به خودکشی در افراد می‌تواند تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی^۴ آنها قرار گیرد؛ به گونه‌ای که ویژگی‌های

3. Flink, N.
4. personality traits

شده، مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که آیا خودکارآمدی و معنای زندگی می‌تواند نقش‌های واسطه‌ای را در ارتباط بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با گرایش به خودکشی در میان نوجوانان، داشته باشند؟

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی-همبستگی با تکیه بر مدلیابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مشغول به تحصیل در دوره متوسطه دوم شهرستان گچساران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۱۰۳۰۰ نفر تشکیل داده است. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای ابتدا شهرستان گچساران و روستاهای آن به ۴ ناحیه تقسیم و از بین این نواحی دو ناحیه به صورت تصادفی انتخاب و با استعلام از آموزش و پرورش این نواحی و تعداد مدارس مقطع متوسطه دوم، از هر ناحیه ۶ مدرسه (۳ مدرسه دخترانه و ۳ مدرسه پسرانه) به صورت تصادفی انتخاب و از بین کلاس‌های این مدارس، ۲ کلاس به شیوه تصادفی برگزیده و پس از هماهنگی با دبیران کلاس‌ها، لاینک پرسشنامه‌ها در اختیار دبیران کلاس‌ها قرار گرفت تا وارد گروه‌های کلاسی خود نمایند و به این صورت نمونه‌ها انتخاب شد. باتوجه به اینکه پارامترهای مورد محاسبه در این پژوهش شامل ۱۹ پارامتر می‌باشد، با در نظر گرفتن نسبت ۲۰ به ۱، حجم نمونه ۳۸۰ نفر در نظر گرفته شد ($n=380$). معیارهای ورود به پژوهش، حداقل سن ۱۴ سال و حداکثر ۱۸ سال، شاغل به تحصیل در دوره متوسطه دوم و سکونت در شهرستان گچساران و معیارهای خروج از پژوهش شامل تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها و دریافت مشاوره روانشناسی فردی یا گروهی طی ۶ ماه گذشته بودند. جهت جمع‌آوری اطلاعات، از ابزار اندازه‌گیری استاندارد به شرح زیر استفاده شد:

پرسشنامه گرایش به خودکشی: به منظور ارزیابی این متغیر، از مقیاس گرایش به خودکشی از فرم ایرانی پرسشنامه بالینی نوجوانان میلیون استفاده شد. این مقیاس، ۲۷ گویه دارد و پاسخ‌دهی به گویه‌های آن در قالب طیف لیکرت سه گزینه‌ای شامل بله (با نمره ۲)، تاحدودی (با نمره یک) و خیر (با نمره صفر) است. پایایی این مقیاس به شیوه آلفای کرونباخ ۰/۷۱ و به شیوه بازآزمایی به فاصله ۱۰ روز، ۰/۷۳ و ۰/۸۰ و روایی تشخیصی آن ۰/۸۷ به دست آمد. در این پژوهش، پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد.

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه: در این پژوهش از پرسشنامه کوتاه طرحواره‌های ناسازگار که شامل ۷۵ گویه است، استفاده شد. این پرسشنامه ۱۵ طرحواره را مورد سنجش قرار می‌دهد که عبارتند از: محرومیت هیجانی، طردشدگی، بی‌اعتمادی و بدرفتاری، انزوای اجتماعی، نقص و شرم، بی‌کفایتی و وابستگی، آسیب‌پذیری بیماری، خود تحول نیافته، اطاعت، ایثار و فداکاری، بازداری هیجانی، معیارهای سختگیرانه، استحقاق، خودکنترلی ناکافی و شکست. نمره گذاری این پرسشنامه بر اساس مقیاس شش

شخصیتی به عنوان مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در سازگاری و سلامت افراد به شمار می‌آید. به نظر می‌رسد آپورت^۱، بهترین تعریف در مورد شخصیت را ارائه داده است. او اشاره می‌کند که شخصیت، سازمان بندی پویایی در درون فرد است و شامل آن دسته از نظام‌های روانی-فیزیکی که رفتار و تفکر او را تعیین می‌کند، می‌باشد (۹). تحقیقات نشان داده است که بین افکار و گرایش به خودکشی افراد با ویژگی‌های شخصیتی آنها رابطه وجود دارد، به گونه‌ای که صفات شخصیتی با انواع پیامدهای سلامت ارتباط دارد. مطالعه بی^۲ و همکاران و میری و شیرازی نشان داد ویژگی‌های شخصیتی با تمایلات خودکشی رابطه مستقیم دارند.

هر دو عامل طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با تأثیر بر خودکارآمدی^۳ در نوجوانان، می‌توانند گرایش به خودکشی را در آنها تحت تأثیر قرار دهند. به عقیده بندورا^۴، ویژگی خودکارآمدی در انگیزش و رفتار افراد نقش پررنگ‌تری نسبت به سایر ویژگی‌ها ایفا می‌کند. خودکارآمدی پایین منجر به گرایش به خودکشی و اقدام به آن در افراد، می‌گردد (۱۰)؛ به طوری که فرد به توانایی‌های خود در کنترل احساسات، عواطف و رفتار اعتماد ندارد و می‌تواند بر روی عواقب امور تأثیر بگذارد (۱۱).

علاوه بر خودکارآمدی در نوجوانان، عدم وجود معنای زندگی^۵ نیز در گرایش آنها به خودکشی مؤثر است. معنای زندگی اشاره به نوعی احساس ارتباط با خالق هستی، داشتن هدف در زندگی، تعقیب و نیل به اهداف با ارزش و رسیدن به تکامل دارد و فقدان معنی در زندگی با افزایش ناامیدی و خودکشی رابطه دارد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند حضور و جستجوی معنا در زندگی، به عنوان یک عامل محافظتی در برابر ایده خودکشی و اقدام به آن عمل می‌کند (۱۲).

مطالعات پیرامون متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی نشان داده‌اند طرحواره‌های ناسازگار اولیه پیش‌بینی کننده خودکارآمدی نیز می‌باشد. همچنین، ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند پیش‌بینی کننده خودکارآمدی (۱۳) و معنای زندگی (۱۴) باشند.

خودکشی در میان افراد جوان و نوجوان یکی از دو دلیل اصلی مرگ است و در دهه گذشته مرگ و میر نوجوانان به این دلیل به طور پیوسته افزایش یافته، به طوری که از سال ۲۰۱۴ خودکشی از سومین عامل مرگ و میر افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله به دومین علت مرگ ارتقا یافته (۱۵)، لذا ضرورت توجه به این مسئله بسیار محسوس می‌باشد. این عامل در ایران نیز میزان قابل توجهی از آمار مرگ و میر جوانان را به خود اختصاص داده که استان کهگیلویه و بویراحمد در کنار استان‌های ایلام، کرمانشاه، لرستان و همدان، از جمله استان‌هایی هستند که میانگین خودکشی در آنها به طور قابل توجهی بالاتر از میانگین کشوری می‌باشد (۱۶). باتوجه به اینکه یکی از مهم‌ترین روش‌های پیشگیری از خودکشی، شناسایی افراد دارای گرایش به خودکشی و عوامل زمینه ساز آن می‌باشد، لذا بررسی در زمینه جستجوی این عوامل زمینه ساز، می‌تواند در کاهش میزان خودکشی تأثیر بسزایی داشته باشد. با توجه به مطالب و پژوهش‌های عنوان

4. Bandura
5. meaning of life

1. Allport
2. Bi, B.
3. self-efficacy

به آغازگری، میل به گسترش تلاش برای کامل کردن تکلیف و مقاومت در رویارویی با موانع را اندازه گیری می کند در این مقیاس برای هر سؤال ۵ پاسخ، پیشنهاد شده است و طبق مقیاس درجه بندی لیکرت از چپ به راست افزایش می یابد. سوالات ۱۵، ۱۳، ۹، ۳، ۸، ۱ به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. در این پژوهش، پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد. پرسشنامه معنای زندگی: پرسشنامه معنای زندگی دو بعد معنا در زندگی، یعنی حضور و معنا را با بهره گیری از ۱۰ ماده بر مبنای مقیاس ۷ درجه ای لیکرت از کاملاً نادرست (۱) تا کاملاً درست (۷) می سنجد. پژوهش ها نشان دهنده اعتبار و ثبات نمرات پرسشنامه و روایی همگرا و افتراقی آن هستند (۱۸)؛ برای مثال در هر دو زیرمقیاس، همسانی درونی (ضرایب آلفا بین ۰/۸۲ تا ۰/۸۷) بسیار خوبی گزارش شده است و در فاصله زمانی یک ماهه اعتبار بازآزمایی مناسب (۰/۷۰) برای زیرمقیاس حضور و ۰/۷۳ برای زیرمقیاس جستجو) به دست آمده است. در این پژوهش، پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۲ به دست آمد. در این پژوهش، ملاحظات اخلاقی ذیل لحاظ شد: پیش از شروع کار، شرکت کننده (داوطلب) از موضوع و روش اجرا مطالعه مطلع شد، این پژوهش با موازین دینی و فرهنگی آزمودنی و جامعه هیچ گونه مغایرتی نداشت، در صورت مشاهده هرگونه اختلال، راهنمایی های لازم جهت پیگیری به داوطلبین ارائه شد، مشارکت در تحقیق موجب هیچگونه بار مالی برای شرکت کنندگان نشد، نتایج در صورت تمایل برای شرکت کنندگان تفسیر شد و پیش از شروع کار از شرکت کنندگان رضایت نامه کتبی دریافت شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و مدل یابی معادلات ساختاری و تحلیل روابط غیرمستقیم نیز با استفاده از بوت استرپ با استفاده از نرم افزار کامپیوتری SPSS-27 و AMOS-24 انجام شد.

یافته ها

از ۳۸۰ نفر حجم نمونه، بیشترین فراوانی رده سنی دانش آموزان، ۱۳۹ نفر (۳۶/۵۸ درصد) مربوط به فاصله سنی ۱۷ تا ۱۸ سال و کمترین فراوانی، ۱۱۷ نفر (۱۶ تا ۱۷ سال (۳۰/۷۹ درصد) بود. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات پدر، ۱۵۲ نفر (۴۰ درصد) با تحصیلات دیپلم و کمتر و کمترین فراوانی، ۴۱ نفر (۱۰/۷۹ درصد) با تحصیلات کاردانی بود. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات مادر، ۱۸۱ نفر (۴۷/۶۳ درصد) مربوط به تحصیلات دیپلم و کمتر و کمترین فراوانی ۲۶ نفر (۶/۸۴ درصد) با تحصیلات کاردانی بود. بیشترین فراوانی شرایط اقتصادی، ۱۶۰ نفر (۴۲/۱۱ درصد) مربوط به سطح متوسط و کمترین فراوانی، ۹ نفر (۲/۳۷ درصد) مربوط به سطح عالی بود. بیشترین فراوانی ترتیب تولد دانش آموزان، ۱۰۳ نفر (۲۷/۱۱ درصد) مربوط به فرزند اول و کمترین فراوانی، ۳۸ نفر (۱۰ درصد) مربوط به فرزند پنجم یا بالاتر بود.

4. Sherer, M.

5. Rotter, J.

درجه ای انجام می شود و هر پنج پرسش، یک طحوااره را می سنجند. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بیشتر از ۲ باشد آن طحوااره ناکارآمد است. در محاسبه پایایی با استفاده از روش بازآزمایی، ضرایب همبستگی برای خرده مقیاس ها در دامنه ۰/۶۰ تا ۰/۸۵ به دست آمد. پایایی آزمون از طریق همسانی درونی در دامنه ۰/۷۱ تا ۰/۹۰ همسانی بالایی دارد. برای بررسی روایی پرسشنامه از روایی مالک و سازه استفاده شد که طی آن مطابقت زیادی بین ساختار نظری خرده مقیاس ها و نتایج عاملی روایی پرسشنامه مشاهده شد (اورنگ و همکاران، ۱۳۹۶). در این پژوهش، پایایی خرده مقیاس های پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه ویژگی های شخصیتی نشو: در پژوهش حاضر برای سنجش ویژگی شخصی افراد، از فرم کوتاه آزمون نشو^۱ که دارای ۶۰ سؤال است، استفاده شد. این آزمون توسط کاستا و مک کری^۲ معرفی شد و پنج مورد از ویژگی های شخصی افراد را مورد سنجش قرار می دهد که عبارتند از روان رنجوری، برونگرایی، تجربه گرایی، توافق پذیری و وجدانی بودن. نتایج مطالعه مک کری و کاستا نشان داده است که زیرمقیاس های فرم کوتاه از همسانی درونی مطلوبی برخوردارند. در هنجاریابی این آزمون که توسط گروسی فرشی ضریب همبستگی پنج عامل اصلی بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش شده است. روایی این پرسشنامه در ایران به روش همبستگی مقیاس های آن با فرم کوتاه پرسشنامه تجدیدنظر شده آیزنک^۳ در عامل روان رنجوری ۰/۷۲، برونگرایی ۰/۷۰، همبستگی مقیاس های توافق پذیری و با وجدان بودن با مقیاس روان پریشی خوبی، ۰/۳۲ و همبستگی انعطاف پذیری با عامل برونگرایی، ۰/۲۲ گزارش شده است. ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ برای عوامل روان رنجوری، برونگرایی، تجربه گرایی، توافق پذیری و با وجدان بودن به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ بوده است. در این پژوهش، پایایی پرسشنامه برای عوامل روان رنجوری، برونگرایی، تجربه گرایی، توافق پذیری و با وجدان بودن به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۰، ۰/۸۴، ۰/۷۸ و ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه خودکارآمدی: شرر^۴ و همکاران نسخه اصلی آزمون را شامل ۳۶ سوال طراحی کردند که سازندگان آن بر اساس تحلیل های انجام شده سؤالاتی را مبنای تحلیل قرار دادند که بار عاملی ۰/۴۰ را در هر یک از عوامل اجتماعی و عمومی داشتند. بر این اساس، ۱۳ سوال که دارای این ویژگی نبودند حذف شدند و آزمون به ۲۳ سوال کاهش یافت. از این تعداد، ۱۷ سوال خودکارآمدی عمومی را با میانگین ۵۷/۹۹ و انحراف استاندارد ۱۲/۸ می سنجد. ضریب پایایی از طریق آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس خودکارآمدی عمومی و خرده مقیاس خودکارآمدی اجتماعی به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۷۱ بدست آمد. جهت تعیین روایی سازه، بین نمرات مقیاس خودکارآمدی و مقیاس کنترل درونی-بیرونی راتر^۵ همبستگی منفی متوسط وجود داشت. شرر و همکاران بدون مشخص کردن عوامل و گویه های آنها معتقدند که این مقیاس سه جنبه از رفتار شامل میل

1. Neuroticism Extraversion Openness (NEO)

2. Costa, P. T., & McCrae, R. R.

3. Eysenck, H. J.

فرضیه پژوهش: مدل مفروض رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ویژگی‌های شخصیتی و گرایش به خودکشی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و معنای زندگی، برازنده داده‌هاست. در جدول ۱، نتایج آزمون همبستگی پیرسون ارائه شده است.

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها انجام شد و مشخص گردید متغیرهای پژوهش دارای توزیع نرمال بوده و استفاده از آزمون پارامتری مانعی ندارد.

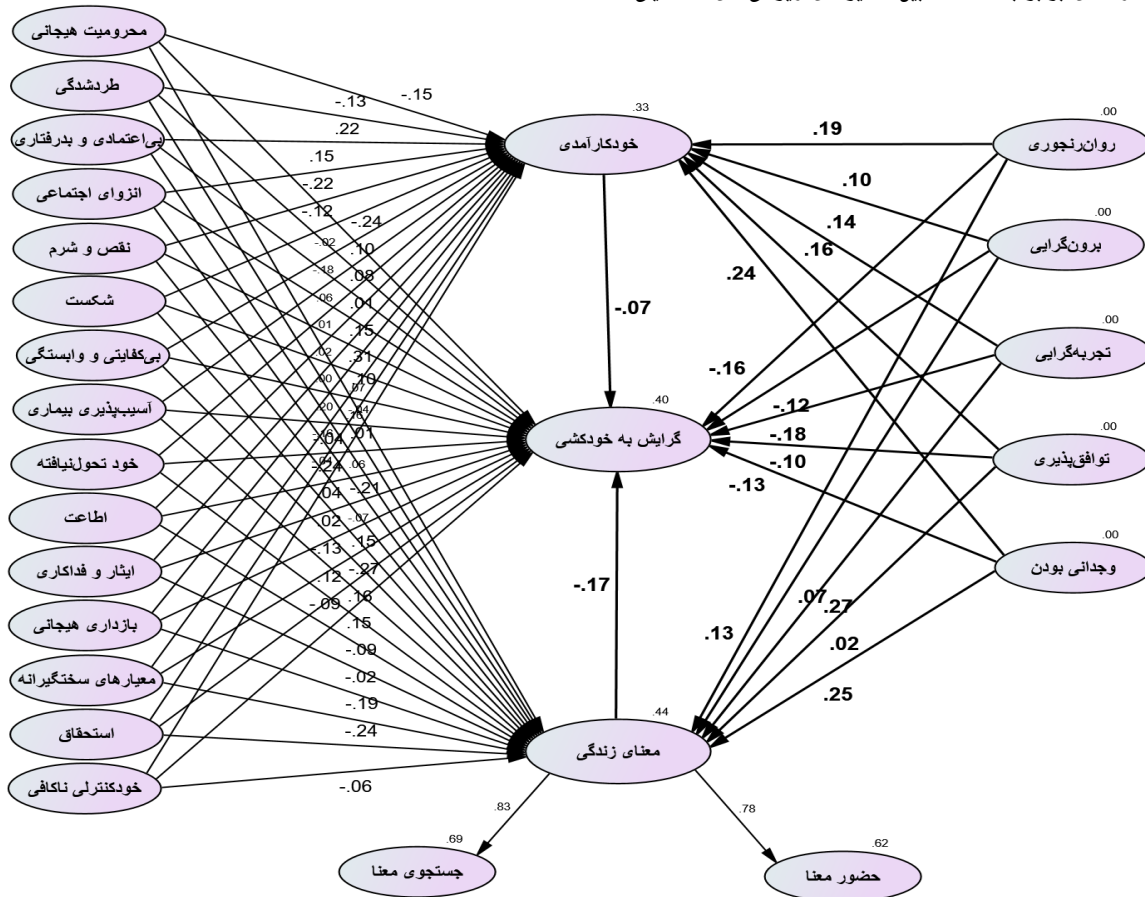
جدول ۱. ضرایب همبستگی بین متغیرهای اصلی پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱- طرحواره‌های ناسازگار اولیه					
۲- ویژگی‌های شخصیتی	-.۰۴۷۴**				
۳- خودکارآمدی	-.۰۴۴۷**	.۰۴۸۶**			
۴- معنای زندگی	-.۰۴۸۵**	.۰۴۶۹**	.۰۴۰۹**		
۵- گرایش به خودکشی	-.۰۴۷۷**	-.۰۵۱۴**	-.۰۴۱۰**	-.۰۴۴۸**	

با معنای زندگی برابر با ۰/۴۶۹، ویژگی‌های شخصیتی با گرایش به خودکشی برابر با ۰/۵۱۴- و بین معنای زندگی با گرایش به خودکشی برابر با ۰/۴۴۸ که تمامی این ضرایب در سطح خطای ۰/۰۱ معنی‌دار می‌باشد.

مدل پیشنهادی جهت تدوین مدل ساختاری تبیین مدل مفروض رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ویژگی‌های شخصیتی و گرایش به خودکشی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و معنای زندگی، به دست آمده است که در نمودار ۱ قابل مشاهده است.

*معنی‌دار در سطح ۰/۰۵ و **معنی‌دار در سطح ۰/۰۱ همانطور که ملاحظه می‌گردد، ضریب همبستگی بین متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی برابر با ۰/۴۷۴-، بین متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودکارآمدی برابر با ۰/۴۴۷-، بین متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و معنای زندگی برابر با ۰/۴۸۵- و بین متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و گرایش به خودکشی برابر با ۰/۴۷۷-، ضریب همبستگی بین متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی برابر با ۰/۴۸۶، بین متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی

Chi_square=22321.347; DF=17408; P-VALUE=.000; GFI=.659; CFI=.884; RMSEA=.027

نمودار ۱. مدل ویژه در حالت ضرایب استاندارد

در جدول ۲، نتایج حاصل از نیکویی برازش مدل ویژه را ارائه شده‌اند.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل ویژه پژوهش

شاخص‌ها	مقدار قابل قبول	مقدار یافته پژوهش	مطلوبیت
کای اسکوئر (χ^2)	-	۲۲۳۲۱/۳۴۷	تایید مدل
P-Value	-	۰/۰۰۰	تایید مدل
درجه آزادی (df)	$df \geq 0$	۱۷۴۰۸	تایید مدل
نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی (χ^2/df)	$\chi^2/df < 3$	۱/۲۸۲	تایید مدل
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	$RMSEA < 0.1$	۰/۰۲۷	تایید مدل
شاخص برازش هنجار شده (NFI)	$NFI > 0.8$	۰/۶۲۹	عدم تایید مدل
شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (AGFI)	$AGFI > 0.8$	۰/۶۴۸	عدم تایید مدل
شاخص نیکویی برازش (GFI)	$GFI > 0.8$	۰/۶۵۹	عدم تایید مدل
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	$CFI > 0.8$	۰/۸۸۴	تایید مدل
شاخص برازش افزایشی (IFI)	$IFI > 0.8$	۰/۸۸۵	تایید مدل
شاخص توکلر-لویس (TLI)	$TLI > 0.8$	۰/۸۸۲	تایید مدل
ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد (SRMR)	هرچه به صفر نزدیکتر باشد	۰/۱۴۶	تایید مدل

همانطور که در جدول ۲ ملاحظه می‌گردد، مقدار آماره کای اسکوئر در مدل ۲۲۳۲۱/۳۴۷، درجه آزادی مدل نیز برابر با ۱۷۴۰۸ است که حاصل نسبت آنها برابر با ۱/۲۸۲ است که مقدار قابل قبولی است. از طرفی دیگر شاخص‌های برازندگی الگو اصلی مانند CFI ، IFI ، TLI ، GFI همگی در حد قابل قبول و مناسب قرار دارند و شاخص $SRMR$ نیز ۰/۱۴۶ است. با توجه به شاخص‌های کمی برازش می‌توان نتیجه گرفت که مدل فرضی پژوهش قابل قبول است. برای آزمون فرضیه پژوهش از

شاخص جزئی p -value استفاده شده است و شرط معنی‌دار بودن یک رابطه این است که مقدار این شاخص برای رابطه موردنظر کم‌تر از ۰/۰۵ باشد. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه مدل مفروض رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ویژگی‌های شخصیتی و گرایش به خودکشی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و معنای زندگی، برازنده داده‌هاست، تایید می‌شود. جدول ۳ نتایج حاصل از روش بوت‌استرپ را برای روابط میانجی نشان می‌دهد.

جدول ۳. اثرات غیر مستقیم و اثرات کلی بر متغیر گرایش به خودکشی

اثرات متغیرها	اثرات غیر مستقیم	p -value اثرات غیر مستقیم	نتیجه اثر غیر مستقیم	اثرات کلی	p -value اثرات کلی	نتیجه اثر کلی
خودکنترلی ناکافی	۰,۰۱۳	۰,۶۵۴	معنی‌دار نیست	-۰,۰۶۷	۰,۶۲۳	معنی‌دار نیست
استحقاق	۰,۰۰۵	۰,۰۸۲	معنی‌دار نیست	۰,۱۶۹	۰,۱۹۸	معنی‌دار نیست
معیارهای سختگیرانه	-۰,۰۲۴	۰,۴۹۴	معنی‌دار نیست	۰,۰۴۷	۰,۰۷۸	معنی‌دار نیست

4. Goodness of Fit Index (GFI)
5. Standardized Root Mean Squared Residual (SRMR)

1. Comparative Fit Index (CFI)
2. Incremental Fit Index (IFI)
3. Tucker-Lewis Index (TLI)

بازداری هیجانی	۰,۰۱۸	۰,۷۳۴	معنی‌دار نیست	-۰/۱۱۵	۰,۴۳۱	معنی‌دار نیست
ایثار و فداکاری	۰,۰۰۴	۰,۹۳۷	معنی‌دار نیست	۰,۰۲۱	۰,۷۵	معنی‌دار نیست
اطاعت	۰,۰۱۴	۰,۵۹۶	معنی‌دار نیست	۰,۰۴۸	۰,۶۳۱	معنی‌دار نیست
خودتحول نیافته	-۰,۰۲۶	۰,۳۶۴	معنی‌دار نیست	-۰/۲۲۵	۰,۰۱	معنی‌دار است
آسیب‌پذیری بیماری	-۰,۰۳۱	۰,۳۹۵	معنی‌دار نیست	-۰,۰۶۹	۰,۵۰۷	معنی‌دار نیست
بی‌کفایتی و وابستگی	۰,۰۵۸	۰,۱۱۶	معنی‌دار نیست	۰,۲۰۹	۰,۰۴	معنی‌دار است
شکست	۰,۰۲	۰,۳۷۳	معنی‌دار نیست	۰,۳۵۳	۰,۰۲۴	معنی‌دار است
نقص و شرم	۰,۰۵	۰,۰۷۷	معنی‌دار نیست	۰,۱۸۸	۰,۰۳۴	معنی‌دار است
انزوای اجتماعی	-۰,۰۱۹	۰,۶۱۳	معنی‌دار نیست	-۰,۰۰۴	۰,۹۸۸	معنی‌دار نیست
بی‌اعتمادی و بدرفتاری	-۰,۰۱۷	۰,۵۰۲	معنی‌دار نیست	۰,۰۶۳	۰,۵۸۷	معنی‌دار نیست
طرد شدگی	۰,۰۱۴	۰,۵۵۷	معنی‌دار نیست	۰,۱۰۹	۰,۲۱۷	معنی‌دار نیست
محرومیت هیجانی	-۰,۰۰۷	۰,۸۴۷	معنی‌دار نیست	-۰,۲۱۹	۰,۱۱۳	معنی‌دار نیست
برون‌گرایی	-۰,۰۱۸	۰,۱۶۷	معنی‌دار نیست	-۰,۱۲	۰,۰۲۴	معنی‌دار است
روان‌رنجوری	-۰,۰۳۳	۰,۰۹۵	معنی‌دار نیست	-۰,۱۸۶	۰,۰۰۳	معنی‌دار است
وجدانی بودن	-۰,۰۵۸	۰,۰۴۲	معنی‌دار است	-۰,۱۶۶	۰,۰۰۳	معنی‌دار است
توافق‌پذیری	-۰,۰۱۵	۰,۴۳۳	معنی‌دار نیست	-۰,۱۱۳	۰,۰۴۲	معنی‌دار است
تجربه‌گرایی	-۰,۰۵۴	۰,۰۴۵	معنی‌دار است	-۰,۲۱۳	۰,۰۰۲	معنی‌دار است

کننده این متغیرها وجود داشته باشد، زیرا محقق بر آن است تا اثر مستقیم هر یک از این ابعاد را روی گرایش به خودکشی مورد بررسی قرار دهد.

حال پس از بررسی کامل هدف پژوهش، در این قسمت به بررسی مدل ویژه‌ای پرداخته می‌شود که در آن بجای متغیرهای پنهان طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی ابعاد تبیین

جدول ۴. بررسی اثرات مستقیم مدل ویژه

مسیرهای مستقیم	ضریب استاندارد	مقدار t	p-value	نتیجه
توافق‌پذیری بر معنای زندگی	۰/۰۲۲	۰/۴۱۱	۰/۶۸۱	معنی‌دار نیست
تجربه‌گرایی بر معنای زندگی	۰/۲۶۵	۴/۴۶۹	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
برون‌گرایی بر معنای زندگی	۰/۰۶۶	۱/۲۰۵	۰/۲۲۸	معنی‌دار نیست
روان‌رنجوری بر معنای زندگی	۰/۱۲۵	۲/۲۶۹	۰/۰۲۳	معنی‌دار است
وجدانی بودن بر خودکارآمدی	۰/۲۳۵	۴/۷۷۸	۰/۰۰۱	معنی‌دار است

توافق‌پذیری بر خودکارآمدی	۰/۱۶۳	۳/۳۴۰	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
تجربه‌گرایی بر خودکارآمدی	۰/۱۴۵	۳/۰۱۴	۰/۰۰۳	معنی‌دار است
روان‌رنجوری بر خودکارآمدی	۰/۱۸۶	۳/۸۱۹	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
برون‌گرایی بر خودکارآمدی	۰/۱۰۱	۲/۱۳۰	۰/۰۳۳	معنی‌دار است
وجدانی بودن بر معنای زندگی	۰/۲۵۲	۴/۳۲۱	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
خودکنترلی ناکافی بر معنای زندگی	-۰/۰۶۱	-۰/۵۹۶	۰/۵۵۱	معنی‌دار نیست
استحقاق بر معنای زندگی	-۰/۲۳۵	-۱/۹۶۰	۰/۰۵۰	معنی‌دار نیست
معیارهای سختگیرانه بر معنای زندگی	-۰/۱۸۷	-۱/۴۱۲	۰/۱۵۸	معنی‌دار نیست
بازداری هیجانی بر معنای زندگی	-۰/۰۲۴	-۰/۲۱۲	۰/۸۳۲	معنی‌دار نیست
ایثار و فداکاری بر معنای زندگی	-۰/۰۹۳	-۰/۹۱۵	۰/۳۶۰	معنی‌دار نیست
اطاعت بر معنای زندگی	۰/۱۵۳	۱/۲۷۹	۰/۲۰۱	معنی‌دار نیست
خود تحول‌نیافته بر معنای زندگی	۰/۱۶۰	۱/۲۸۵	۰/۱۹۹	معنی‌دار نیست
آسیب‌پذیری بیماری بر معنای زندگی	-۰/۲۷۱	-۲/۳۰۸	۰/۰۲۱	معنی‌دار است
بی‌کفایتی و وابستگی بر معنای زندگی	۰/۱۵۱	۱/۱۴۷	۰/۲۵۱	معنی‌دار نیست
شکست بر معنای زندگی	-۰/۰۷۲	-۰/۵۱۴	۰/۶۰۷	معنی‌دار نیست
نقص و شرم بر معنای زندگی	-۰/۲۱۰	-۱/۹۶۸	۰/۰۴۹	معنی‌دار است
انزوای اجتماعی بر معنای زندگی	۰/۰۵۶	۰/۶۰۰	۰/۵۴۸	معنی‌دار نیست
بی‌اعتمادی و بدرفتاری بر معنای زندگی	۰/۰۱۳	۰/۱۱۴	۰/۹۰۹	معنی‌دار نیست
طردشدگی بر معنای زندگی	-۰/۰۳۵	-۰/۳۰۲	۰/۷۶۳	معنی‌دار نیست
محرومیت هیجانی بر معنای زندگی	۰/۱۰۰	۰/۶۶۳	۰/۵۰۸	معنی‌دار نیست
محرومیت هیجانی بر خودکارآمدی	-۰/۱۴۷	-۱/۱۱۷	۰/۲۶۴	معنی‌دار نیست
طردشدگی بر خودکارآمدی	-۰/۱۲۵	-۱/۲۲۷	۰/۲۲۰	معنی‌دار نیست
بی‌اعتمادی و بدرفتاری بر خودکارآمدی	۰/۲۲۱	۲/۲۶۱	۰/۰۲۴	معنی‌دار است
انزوای اجتماعی بر خودکارآمدی	۰/۱۴۹	۱/۸۰۳	۰/۰۷۱	معنی‌دار نیست
نقص و شرم بر خودکارآمدی	-۰/۲۱۹	-۲/۳۷۶	۰/۰۱۷	معنی‌دار است
شکست بر خودکارآمدی	-۰/۱۲۰	-۰/۹۸۷	۰/۳۲۴	معنی‌دار نیست
بی‌کفایتی و وابستگی بر خودکارآمدی	-۰/۰۲۲	-۰/۱۹۶	۰/۸۴۴	معنی‌دار نیست
آسیب‌پذیری بیماری بر خودکارآمدی	-۰/۱۸۵	-۱/۸۴۸	۰/۰۶۵	معنی‌دار نیست
خود تحول‌نیافته بر خودکارآمدی	۰/۰۶۴	۰/۵۹۸	۰/۵۵۰	معنی‌دار نیست
اطاعت بر خودکارآمدی	۰/۰۰۸	۰/۰۷۴	۰/۹۴۱	معنی‌دار نیست
ایثار و فداکاری بر خودکارآمدی	۰/۰۱۹	۰/۲۱۴	۰/۸۳۱	معنی‌دار نیست
بازداری هیجانی بر خودکارآمدی	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۸	۰/۹۹۴	معنی‌دار نیست
معیارهای سختگیرانه بر خودکارآمدی	۰/۲۰۰	۱/۷۲۹	۰/۰۸۴	معنی‌دار نیست
استحقاق بر خودکارآمدی	-۰/۱۶۲	-۱/۵۸۱	۰/۱۱۴	معنی‌دار نیست
خودکنترلی ناکافی بر خودکارآمدی	-۰/۰۳۹	-۰/۴۳۳	۰/۶۶۵	معنی‌دار نیست
خودکارآمدی بر گرایش به خودکشی	-۰/۰۶۷	-۱/۱۴۴	۰/۲۵۳	معنی‌دار نیست
روان‌رنجوری بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۶۵	-۳/۴۰۱	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
برون‌گرایی بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۲۱	-۲/۶۲۹	۰/۰۰۹	معنی‌دار است
تجربه‌گرایی بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۷۸	-۳/۴۰۸	۰/۰۰۱	معنی‌دار است
توافق‌پذیری بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۰۴	-۲/۲۲۹	۰/۰۲۶	معنی‌دار است
وجدانی بودن بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۳۵	-۲/۵۹۱	۰/۰۱۰	معنی‌دار است
محرومیت هیجانی بر گرایش به خودکشی	-۰/۲۴۳	-۱/۸۹۵	۰/۰۵۸	معنی‌دار نیست
طردشدگی بر گرایش به خودکشی	۰/۰۹۷	۰/۹۹۸	۰/۳۱۸	معنی‌دار نیست
بی‌اعتمادی و بدرفتاری بر گرایش به خودکشی	۰/۰۸۳	۰/۸۸۷	۰/۳۷۵	معنی‌دار نیست

انزوای اجتماعی بر گرایش به خودکشی	۰/۰۱۵	۰/۱۸۷	۰/۸۵۲	معنی دار نیست
نقص و شرم بر گرایش به خودکشی	۰/۱۵۳	۱/۶۷۸	۰/۰۹۳	معنی دار نیست
شکست بر گرایش به خودکشی	۰/۳۱۰	۲/۵۸۴	۰/۰۱۰	معنی دار است
بی‌کفایتی و وابستگی بر گرایش به خودکشی	۰/۰۷۱	۰/۶۴۷	۰/۵۱۷	معنی دار نیست
آسیب‌پذیری بیماری بر گرایش به خودکشی	۰/۱۵۶	۱/۵۵۴	۰/۱۲۰	معنی دار نیست
خود تحول‌نیافته بر گرایش به خودکشی	-۰/۰۴۵	-۰/۴۳۳	۰/۶۶۵	معنی دار نیست
اطاعت بر گرایش به خودکشی	-۰/۲۴۲	-۲/۳۸۰	۰/۰۱۷	معنی دار است
ایثار و فداکاری بر گرایش به خودکشی	۰/۰۴۲	۰/۵۰۶	۰/۶۱۳	معنی دار نیست
بازداری هیجانی بر گرایش به خودکشی	۰/۰۱۹	۰/۲۰۹	۰/۸۳۵	معنی دار نیست
معیارهای سختگیرانه بر گرایش به خودکشی	-۰/۱۳۲	-۱/۱۷۳	۰/۲۴۱	معنی دار نیست
استحقاق بر گرایش به خودکشی	۰/۱۱۷	۱/۱۵۰	۰/۲۵۰	معنی دار نیست
خودکنترلی ناکافی بر گرایش به خودکشی	-۰/۰۸۹	-۱/۰۵۱	۰/۲۹۳	معنی دار نیست

همانطور که در جدول ۴ ملاحظه می‌گردد، ضریب مسیر مستقیم استاندارد مدل ویژه برای تمامی مسیرهای مستقیم گزارش شده است.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف مدل‌سازی ارتباط بین گرایش به خودکشی بر اساس طحوره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی با نقش میانجی خودکارآمدی و معنای زندگی در نوجوانان شهرستان گچساران انجام شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد:

طحوره‌های ناسازگار اولیه با گرایش به خودکشی رابطه دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های ابراهیمی و همکاران و فلینگ و همکاران هماهنگ و همخوان است. در تبیین این یافته یانگ معتقد است که طحوره‌های ناسازگار اولیه باعث تحریف‌های شناختی می‌شود که این تحریف‌ها موجب اختلال در برقراری ارتباط میان فردی و اجتماعی افراد می‌شوند. وقتی که فرد انزوای اجتماعی پیدا می‌کند از انواع حمایت‌های اجتماعی دور شده و انواع اختلالات در او شکل می‌گیرد که خودکشی هم می‌تواند یکی از آنها باشد. چرا که هرچه افراد از ایجاد ارتباط با دیگران دوری کنند افسردگی بر آنان غالب شده و افکار منفی جایگزین می‌شوند که این بسیار می‌تواند آسیب رسان باشد. طحوره‌های ناسازگار همچنین با مولفه‌های دیگری همچون وابستگی/بی‌کفایتی با گرایش به خودکشی رابطه معناداری دارند. این طحوره‌ها اغلب خود را به صورت منفعل بودن و درماندگی افراطی نشان می‌دهد که وجود این طحوره‌ها احساس بی‌کفایتی و خسته شدن از زندگی را برای فرد ایجاد می‌کند. طحوره بی‌اعتمادی/بدرفتاری نیز موجب می‌شود افراد به درستی و صداقت دیگران اعتماد نداشته و از آنها فاصله بگیرند. این باعث دوری‌گزینی آنها از اجتماع می‌شود و می‌تواند ایجاد حالات افسردگی و نهایتاً گرایش به خودکشی را به دنبال داشته باشد. طحوره نقص/شرم نیز معنادار بودن گرایش به خودکشی را مشخص می‌کند و نشان دهنده این است که افراد درگیر در این طحوره احساس کنند که در مهم‌ترین جنبه‌های شخصیتی‌شان انسانی نامطلوب، حقیر و بی‌ارزش هستند؛ یا اینکه در نظر افراد مهم زندگی خود فردی منفور و نامطلوب به حساب می‌آیند. این طحوره حساسیت بیش از حد نسبت به انتقاد، طرد، سرزنش،

کمرویی، مقایسه‌های نابجا، احساس ناامنی در حضور دیگران و حس شرمندگی در ارتباط با عیب‌ها و نقص‌های درونی را در برمی‌گیرد که نقش موثری در کاهش میزان رضایت فرد از خود داشته که باعث ایجاد افکار خودکشی در فرد می‌شود.

ویژگی‌های شخصیتی با گرایش به خودکشی در نوجوانان شهرستان گچساران رابطه دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های بی و همکاران و میری و شیرازی هماهنگ و همخوان است. در واقع ویژگی‌های شخصیتی همچون روان‌رنجوری به صورت مثبت گرایش به خودکشی در بین نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند. روان‌رنجوری از مهم‌ترین مؤلفه‌های شخصیتی است که مخالف با ثبات روانی است و با طیف وسیعی از خصوصیات مانند احساسات منفی چون استرس، عصبی بودن، غمگینی، تحریک‌پذیری و فشار و تنش عصبی همراه است. این ویژگی‌ها می‌توانند عامل پیش‌بینی کننده گرایش به خودکشی باشند. در مقابل برون‌گرایی با سلامت هیجانی رابطه مثبتی دارد و افراد با نمرات بالا در این ویژگی شخصیتی توانایی بالایی در مقابله با شرایط استرس‌زای زندگی دارند. رابطه ویژگی شخصیتی سازگاری به خاطر اینکه این افراد احساسات خود را در تعاملات شخصی بهتر می‌توانند کنترل کنند با نشانگان افسردگی و گرایش به خودکشی منفی است. همچنین، افزایش وظیفه‌شناسی موجب بیشتر شدن میزان اضطراب و افسردگی می‌شود.

معنای زندگی با گرایش به خودکشی در نوجوانان شهرستان گچساران رابطه دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های ژانگ و همکاران و کاستانزاو و همکاران هماهنگ و همخوان است. در تبیین یافته موجود می‌توان اظهار داشت، معنا در زندگی افراد نقش بسزایی دارد به طوری که اگر فرد معنای زندگی خود را از دست بدهد دچار سردرگمی و بوجی در زندگی می‌شود. فرانکل معتقد است که انگیزه اصلی و هدف زندگی، گریز از درد و لذت بردن نیست، بلکه معنی جویی زندگی است که به زندگی مفهوم واقعی می‌بخشد، به همین دلیل انسان‌ها درد و رنجی را که معنی و هدفی دارد با میل تحمل می‌کنند. افرادی که می‌توانند رویدادهای زندگی خصوصاً رویدادهای چالش‌برانگیز را در چارچوبی خاص معنا دهند، می‌توانند از راهبردهای مناسبی در برابر این وقایع استفاده کنند. زمانی زندگی برای انسانها معنادار است که آنها بتوانند الگو

خودکشی در بین دانش‌آموزان باشد. از سویی دیگر، از آنجا که الگوهای رفتاری و عاطفی فرد تحت تأثیر شخصیت او قرار دارد، می‌توان چنین عنوان کرد که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند پیش‌بینی کننده خطر خودکشی باشند اما خودکارآمدی و قضاوت فرد نسبت به چالش‌ها موجب به کارگیری راهبردهای مقابله‌ای سازنده شده و با افزایش امیدواری موجب کاهش گرایش به خودکشی در نوجوان می‌گردد. همچنین، وجود معنا در زندگی موجب کاهش احساس سردرگمی و پوچی در زندگی شده و باعث می‌شود رویدادهای چالش برانگیز در چارچوبی خاص معنا یافته، زندگی را برای فرد هدفمند جلوه دهند و موجب کاهش گرایش به خودکشی در او شوند.

از آنجا که پژوهش حاضر فقط بر روی نوجوانان مقطع متوسطه انجام شده است که تعمیم نتایج را به دیگر افراد و در سایر مقاطع تحصیلی با احتیاط همراه می‌سازد و می‌تواند به‌عنوان یکی از محدودیت‌های مطالعه حاضر مطرح شود. به مشاوران و متخصصان تعلیم و تربیت در مدارس پیشنهاد می‌شود شناخت بیشتری نسبت به طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان داشته باشند و از طریق تغییر در شناخت آنها و ایجاد انگیزه بتوانند به این نوجوانان کمک کنند تا بر اضطراب‌های تحصیلی و زندگی و نیز گرایش به خودکشی غلبه کنند. همچنین آموزش مهارت‌های فردی و اجتماعی برای نوجوانان سبب افزایش احساس ارزشمندی و خودکارآمدی در آنها می‌شود در نتیجه می‌تواند در افزایش معنای زندگی و کاهش گرایش به خودکشی کمک کننده باشد.

تقدیر و تشکر

"این مقاله مستخرج از رساله دکترای تخصصی نویسنده اول در واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران می‌باشد." و دارای
 کد اخلاقی IR.IAU.YASOOJ.REC.1400.001 از کمیته اخلاقی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج می‌باشد. نویسندگان از همه شرکت کنندگان در این پژوهش که ما را یاری دادند کمال تشکر و قدردانی را دارند.

تعارض در منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند هیچ گونه تعارض منافعی در مورد این مقاله وجود ندارد.

References

1. Orri, M., Scardera, S., Perret, L. C., Bolanis, D., Temcheff, C., Séguin, J. R., ... & Geoffroy, M. C. (2020). Mental health problems and risk of suicidal ideation and attempts in adolescents. *Pediatrics*, 146(1).
2. Kumar, P., Srivastava, S., Mishra, P. S., Sinha, D., & Dhillon, P. (2020). Does depressive symptoms, physical inactivity and substance use catalyze the suicidal

و هدفی را در رویدادهای زندگی برای خود در نظر بگیرند. این معنا به زندگی افراد کمک می‌کند تا در جهت با ارزش‌ها و اهداف زندگی حرکت کنند. افرادی که معنای زندگی خود را درک می‌کنند برای هر یک از تجاربشان دلایل متناسب با آن را در نظر می‌گیرند. این افراد کمتر در برخوردها با اتفاقات روزمره زندگی دچار پوچی می‌شوند. بنابراین، معنای زندگی با جهت دهی به زندگی و افزایش امیدواری موجب کاهش افکار خودکشی در نوجوانان می‌شود.

خودکارآمدی با گرایش به خودکشی در نوجوانان شهرستان گچساران رابطه دارد. این یافته با نتایج پژوهش آلبردی-پارامو و همکاران همخوان است. همچنین، ژانگ و همکاران در پژوهشی به بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و تاب‌آوری با خودکشی در بیماران سرطانی چینی از طریق خودکارآمدی در خودمراقبتی و معنی در زندگی پرداختند. نتایج نشان داد بین حمایت اجتماعی و تاب‌آوری به خودکشی در بیماران سرطانی رابطه معنادار وجود داشت و در این بین، خودکارآمدی در خودمراقبتی و معنی در زندگی، نقش میانجی را ایفا نمودند. در تبیین این یافته می‌توان این‌گونه بیان نمود که خودکارآمدی از جمله عوامل مرتبط با صدمه به خود و سلامت روان افراد است. بندورا بیان می‌کند که فرد در هنگام مواجهه با یک وضعیت خاص، با توجه به عواملی که با آن وضعیت ارتباط دارند، قضاوت‌های خودکارآمدی را انجام می‌دهد که از چهار منبع شامل تسلط داشتن فعال (دستاوردهای عملکردی)، تجربیات جانشین (قرارگرفتن در معرض الگوسازی)، ترغیب کلامی و حالت‌های عاطفی سرچشمه می‌گیرند. افراد همچنین اعتماد به نفس خود را با وضعیت هیجانی که هنگام تأمل در یک عمل تجربه می‌کنند، می‌سنجند. افراد با سابقه خودکشی، اعتماد به نفس کمتری نسبت به توانایی خود برای مقابله با مسائل و احساسات دارند. انتظارات خودکارآمدی عمومی در افرادی که اقدام به خودکشی می‌کنند، پایین‌تر است و در شروع این رفتار می‌تواند نقش مهمی داشته باشد. همچنین این افراد اگر در لحظه باور داشته باشند که می‌توانند در برابر اقدام به خودکشی مقاومت نمایند، امکان کمتری وجود دارد که به آن بپردازند و یا به انجام آن فکر کنند. هنگام وارد شدن به یک موقعیت، این خودکارآمدی فرد است که تعیین می‌کند در فعالیتی شرکت کند یا خیر، به عنوان مثال ممکن است انتظار یک پیامد ناخواسته از یک رفتار را داشته باشد، اما اگر باور نداشته باشد که می‌تواند در برابر رفتار مقاومت کند، به هر حال ممکن است آن را انجام دهد.

در یک جمع‌بندی کلی مطابق با یافته‌های این پژوهش طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کاهش خودکارآمدی در نوجوانان موجب افزایش گرایش به خودکشی در آنها می‌شود. وقوع خودکشی همیشه به دنبال یک پیش‌زمینه قبلی رخ می‌دهد. یکی از عوامل مهم در این خصوص، طرحواره‌های ناسازگار اولیه در افراد است. طرحواره‌ها می‌توانند بر اداراک واقعیت و پردازش شناختی فرد و در نتیجه کاهش خودکارآمدی اثر گذاشته و موجب افزایش گرایش به خودکشی در نوجوانان شوند. همچنین وجود معنا در زندگی می‌تواند تأثیرات زیان‌بار طرحواره‌های ناسازگار را تعدیل کرده و به‌عنوان یک عامل محافظتی موجب کاهش افکار و یا گرایش به

Gender differences in adolescents with suicidal behavior: Personality and psychopathology. *Revista de Psicología Clínica con Niños y Adolescentes*, 9(2), 2-10.

10. Alberdi-Páramo, Í., Díaz-Marsá, M., González, M. D. S., & Perera, J. L. C. (2023). Antisocial traits and neuroticism as predictors of suicidal behavior in borderline personality disorder: A retrospective study. *Revista Colombiana de psiquiatria (English ed.)*.

11. Zhang, Y., Ding, X., Liu, Y., Han, Y., Wang, G., Cai, M., ... & Hu, D. Y. (2023). The relationship between social support and suicide resilience in Chinese cancer patients: a serial multiple mediation model through self-care self-efficacy and meaning in life. *Cancer nursing*, 1097-1012.

12. Costanza, A., Prelati, M., & Pompili, M. (2019). The meaning in life in suicidal patients: The presence and the search for constructs. A systematic review. *Medicine*, 55(8), 465.

13. Brown, D., & Cinnamon, R. G. (2016). Personality traits' effects on self-efficacy and outcome expectations for high school major choice. *International journal for educational and vocational guidance*, 16, 343-361.

14. Demirbaş-Çelik, N., & Korkut-Owen, F. (2018). Personality and meaning in life: The mediating role of wellness. *Universal Journal of Psychology*, 6(3), 94-103.

15. Hosseini, Azam; Jamshidi, Tayyaba; Sedghi, Sara; Jalali, Mohammad Reza and Shamsi, Farimah (2018). The effectiveness of the SOS-based suicide prevention training program on reducing suicidal thoughts and depression in girls. *Journal of Nursing and Midwifery*, 17(3): 192-203.

16. Nur Ali Vand, Ali and Ramezani, Abolfazl (2014). Investigating suicide studies in Iran and comparing them with suicide in Dereshahr city. *Farhang Elam Journal*, 16(48): 104-131.

tendency among adolescents? Evidence from a cross-sectional study. *Children and Youth Services Review*, 119, 105661

3. Lee, M. S., Han, S., Kang, J., & Kim, J. (2021). The effects of household financial difficulties caused by COVID-19 on suicidal tendencies of adolescents: application of propensity score matching analysis. *The Journal of Korean Society for School & Community Health Education*, 22(2), 1-14

4. Gerstner, R. M., Lara-Lara, F., Vasconez, E., Viscor, G., Jarrin, J. D., & Ortiz-Prado, E. (2020). Earthquake-related stressors associated with suicidality, depression, anxiety and post-traumatic stress in adolescents from Muisne after the 2016 earthquake in Ecuador. *BMC psychiatry*, 20(1), 1-9

5. Rawat, B., Bist, A. S., Fakhrezzy, M., & Octavyra, R. D. (2023). AI Based Assistance To Reduce Suicidal Tendency Among Youngsters. *APTISI Transactions on Management (ATM)*, 7(2), 105-112.

6. Ebrahimi, Mohammad Ismail; Shiripour, Omid; Zamani, Narges and Sahibi, Ali (2018). Prediction of suicide tendency based on spirituality and satisfaction of basic needs and primary maladaptive schemas. *Journal of Islam and Health*, 3(1): 13-19.

7. Bishop, A., Younan, R., Low, J., & Pilkington, P. D. (2022). Early maladaptive schemas and depression in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29(1), 111-130

8. Flink, N., Lehto, S. M., Koivumaa-Honkanen, H., Viinamäki, H., Ruusunen, A., Valkonen-Korhonen, M., & Honkalampi, K. (2017). Early maladaptive schemas and suicidal ideation in depressed patients. *The European Journal of Psychiatry*, 31(3), 87-92.

9. Villar, F., Lombardini, F., Fernández, B. S., Grifoll, M. D. M. V., Letemendia, E. E., Verge, M., ... & Tejedor, C. C. (2022).

17. Hassania, Samia; Sedekpour, Bahram Saleh and Damavandi, Ibrahim (2013). Modeling the structural relationship between emotional intelligence and happiness with the mediation of self-efficacy and academic self-regulation. *Journal of Teaching and Learning Studies*, 6(2): 32-60.
18. Majdabadi, Zahra (2016). Questionnaire of the meaning of life. *Journal of Evolutionary Psychology*, 13(51), 331-333.